

Programové prohlášení vlády ohrožuje přírodu i kvalitu života lidí. Zelený kruh upozorňuje na jeho zásadní problémy

5.1.2026 - | Zelený kruh

Asociace Zelený kruh upozorňuje, že programového prohlášení nové vlády Andreje Babiše vážně ohrožuje ochranu přírody i kvalitu života lidí v Česku. Dokument umožňuje prosadit požadavky hnutí Motoristé sobě na úkor životního prostředí a obsahuje i plán namířený proti občanské společnosti.

V programovém prohlášení zároveň zcela chybějí pozitivní závazky, jako je péče o českou krajinu nebo účinné zadržování vody. Vláda se v něm navíc odklání od předvolebních slibů hnutí ANO pokračovat v úspěšných programech na úspory energie, ochranu půdy a čistější ovzduší.

Podle odborníků Zeleného kruhu obsahuje schválené programové prohlášení řadu závažných nedostatků, které mohou negativně ovlivnit každodenní život lidí i stav krajiny.

Prohlášení například nepočítá s pokračováním osvědčených programů na zateplení a výměnu kotlů, otevírá prostor pro zásahy do národních parků a ruší stávající ochranu půdy před erozí, upřednostňuje spalování odpadu před jeho recyklací, počítá s dotováním soukromých uhelných elektráren a nezohledňuje potřebu spravedlivě rozdělit peníze ušetřené na rekultivacích obcím zasaženým těžbou uhlí, opomíjí podporu komunitní energetiky a ekologické dopravy, neřeší škody způsobené přemnoženou zvěří a obsahuje zavádějící tvrzení o blokáдах vodních děl. Prohlášení tak nedává odpověď na klíčové výzvy, jako je úbytek biodiverzity, adaptace krajiny nebo spravedlivá transformace energetiky.

“Vítáme, že jednou z priorit vlády je zdraví a s ním spojená prevence. Bez zdravého životního prostředí ale tyto cíle nelze naplnit. Konkrétně to znamená směřovat k potravinám bez pesticidů, vodě bez mikroplastů, ovzduší bez jedovatých látek, městům bez tepelných ostrovů a s dostatkem zeleně a především pestré a odolné krajiny. Právě tato témata však ve vládním prohlášení chybí. Budeme je proto systematicky připomínat a navrhopvat konkrétní pozitivní řešení,” říká ředitelka Zeleného kruhu Petra Kolínská.

Opomenutá ochrana přírody, zdravých lesů a půdy

Programové prohlášení neobsahuje žádné cíle pro ochranu přírody ani zastavení úbytku biodiverzity. Všichni přitom vnímáme dramatický úbytek hmyzu – včetně opylovačů, jako jsou včely a motýli -, polních ptáků i obojživelníků. Tato krize biologické rozmanitosti nás přímo ohrožuje, protože například na opylovačích závisí produkce potravin a stabilita zemědělství.

Dokument mlčí o ochraně národních parků. Naopak přejímá z programu Motoristů návrh na omezení bezzásahovosti v lesích. To může v praxi znamenat zásahy a kácení v nejceněnějších částech národních parků, které jsou založeny na samovolném vývoji přírody. Vágně formulovaná „ochrana nejceněnějších území“ pak dává budoucímu ministrovi životního prostředí prostor k personálním zásahům ve správách národních parků, což může vést k oslabení jejich ochrany. Ochrana divoké přírody přitom přitahuje návštěvníky a přináší stabilní příjmy místním obcím.

Programové prohlášení také kopíruje plán Motoristů na zrušení stávající ochrany půdy před erozí.

Namísto jejího oslabování by bylo v zájmu lidí i přírody vyhlášku spíše posílit, aby lépe chránila úrodnou půdu a obce před záplavami bahna při přívalových deštích, které následně znečišťuje zdroje pitné vody. Česko přitom každoročně přichází o desítky milionů tun ornice; podle analýz Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy je více než 60 % zemědělské půdy potenciálně ohroženo vodní erozí a více než 30 % větrnou erozí. Škody z eroze jsou vyčíslovány každoročně v řádu miliard Kč. Smysluplným řešením by byla podpora mezí, alejí a pestré krajiny, nikoli rušení ochranných opatření.

Přestože se Česká republika dlouhodobě potýká s miliardovými škodami na lesích a polích způsobenými přemnoženou zvěří, programové prohlášení zcela opomíjí potřebu změn v mysliveckém zákoně. Potřebná novela by měla stanovit plány lovu dle škod na lesních porostech a polích, aby se krajina dostala do rovnováhy.

“Vládní programové prohlášení přináší riziko pro nejcennější oázy přírody v naší zemi, ale i pro půdu a běžnou krajinu jako takovou, která pro lidi zajišťuje řadu funkcí. Omezování ochrany divoké přírody může snížit její atraktivitu pro návštěvníky a tím i přínosy pro místní obce. Zcela opomenuto zůstává také téma přemnožené zvěře, která způsobuje miliardové škody na mladých porostech a ztěžuje obnovu zdravých lesů,” říká Jan Skalík z programu Krajina Hnutí DUHA.

Nesplněné sliby levné a čisté energie

Vládní prohlášení nezaručuje pokračování programů Nová zelená úsporám ani Kotlíkové dotace, které pomáhají statisícům domácností ušetřit za energie, snižovat jejich spotřebu a zlepšovat ovzduší a zvyšovat energetickou soběstačnost. Motoristé sice neprosadili zastavení rozvoje obnovitelných zdrojů a programové prohlášení jejich rozvoj naopak slibuje, chybí však jasná podpora komunitní energetiky, která by umožnila obcím a domácnostem mít z energetické transformace přímý prospěch a naopak uvádí vágní formulace o „zvyšování nákladů“. Současně počítá s dlouhodobým udržení uhlí v energetickém mixu i do budoucna. Pro občany by to znamenalo vyšší účty za elektřinu.

Vláda zároveň plánuje masivní rozvoj jaderné energetiky, který si vyžádá veřejnou podporu v řádu stovek miliard korun nad rámec již schválených výdajů na Dukovany. Počítá také s podporou zatím neexistujících modulárních reaktorů, což dále zatíží státní rozpočet a v budoucnu může zdražit elektřinu.

Pozitivní je záměr vlády snížit lidem účty za elektřinu přes poplatky za distribuci. Vedle dotování distribučních firem z Modernizačního fondu by se však vláda měla zaměřit především na kontrolu efektivity jejich hospodaření a hlavně na to, aby se síť využívala efektivněji a připojování nových zdrojů a spotřebitelů se zrychlilo a zjednodušilo. Vláda by tak mohla ušetřit koncovým odběratelům a veřejným rozpočtům až 226 mld. Kč

“Programové prohlášení vlády uvádí do nejistoty rodiny, které plánují zateplení nebo výměnu kotle. Umožňuje Motoristům na MŽP hodit do koše slib, který dal Andrej Babiš voličům, když pokračování programů Nové zelená úsporám a Kotlíkové dotace uvedl v programu svého hnutí. Pokud vláda chce opravdu pomoci lidem s cenami energií, tak zajistí stabilní financování a rozšíří podporu i na nízkopříjmové domácnosti v nájemním bydlení. Pro dostupné ceny elektřiny je nutné stavět obnovitelné zdroje, což vláda slíbila. Vicepremiér Havlíček musí tento slib naplnit navzdory odporu koaličních partnerů k modernizaci energetiky,” říká Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA.

“Programové prohlášení nové vlády bohužel mlží kolem postoje k uhlí a uhelným elektrárnám. Na jedné straně se tváří, že pouze zákonnými podpůrnými mechanismy udrží některé uhelné elektrárny, dokud nebude k dispozici dostatek dalších stabilních zdrojů energie. Na druhé straně však chce

prosadit stabilní energetický mix, ve kterém bude mít své místo uhlí. Vláda by měla jasně říct, zda směřuje ke konci využívání uhlí v Česku anebo zda chce naopak dlouhodobě zakonzervovat přítomnost uhlí v našem energetickém mixu a zdražit tím lidem elektřinu,” říká vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR Jaroslav Bican.

Podpora spaloven místo oběhového hospodářství

V oblasti odpadů vláda prosazuje výstavbu nových spaloven, což povede k nadbytečné kapacitě a ohrozí cíle pro třídění i recyklaci. Prioritou by mělo být zachování materiálů v oběhu, čemuž může pomoci zavedení zálohování PET lahví a plechovek – nástroje, které se osvědčily ve většině zemí EU.

“Spalovny již dávno nejsou považovány za udržitelný způsob nakládání s odpady. I přes moderní technologie zůstávají zdrojem znečištění životního prostředí a díky značnému podílu plastového odpadu také významným zdrojem skleníkových plynů, a tudíž špinavé energie. Nutnost nepřetržitého přísunu odpadu tak jde proti zásadě snižovat množství komunálního odpadu. Místo finanční podpory výstavby nových spaloven by se vláda měla soustředit na rozvoj oběhového hospodářství,” říká Nikola Jelínek z Arniky

Asociace Zelený kruh upozorňuje, že programového prohlášení nové vlády Andreje Babiše vážně ohrožuje ochranu přírody i kvalitu života lidí v Česku. Dokument umožňuje prosadit požadavky hnutí Motoristé sobě na úkor životního prostředí a obsahuje i plán namířený proti občanské společnosti.

V programovém prohlášení zároveň zcela chybějí pozitivní závazky, jako je péče o českou krajinu nebo účinné zadržování vody. Vláda se v něm navíc odklání od předvolebních slibů hnutí ANO pokračovat v úspěšných programech na úspory energie, ochranu půdy a čistější ovzduší.

Podle odborníků Zeleného kruhu obsahuje schválené programové prohlášení řadu závažných nedostatků, které mohou negativně ovlivnit každodenní život lidí i stav krajiny.

Prohlášení například nepočítá s pokračováním osvědčených programů na zateplení a výměnu kotlů, otevírá prostor pro zásahy do národních parků a ruší stávající ochranu půdy před erozí, upřednostňuje spalování odpadu před jeho recyklací, počítá s dotováním soukromých uhelných elektráren a nezohledňuje potřebu spravedlivě rozdělit peníze ušetřené na rekultivacích obcím zasaženým těžbou uhlí, opomíjí podporu komunitní energetiky a ekologické dopravy, neřeší škody způsobené přemnoženou zvěří a obsahuje zavádějící tvrzení o blokáдах vodních děl. Prohlášení tak nedává odpověď na klíčové výzvy, jako je úbytek biodiverzity, adaptace krajiny nebo spravedlivá transformace energetiky.

“Vítáme, že jednou z priorit vlády je zdraví a s ním spojená prevence. Bez zdravého životního prostředí ale tyto cíle nelze naplnit. Konkrétně to znamená směřovat k potravinám bez pesticidů, vodě bez mikroplastů, ovzduší bez jedovatých látek, městům bez tepelných ostrovů a s dostatkem zeleně a především pestré a odolné krajině. Právě tato témata však ve vládním prohlášení chybí. Budeme je proto systematicky připomínat a navrhopvat konkrétní pozitivní řešení,” říká ředitelka Zeleného kruhu Petra Kolínská.

Opomenutá ochrana přírody, zdravých lesů a půdy

Programové prohlášení neobsahuje žádné cíle pro ochranu přírody ani zastavení úbytku biodiverzity. Všichni přitom vnímáme dramatický úbytek hmyzu – včetně opylovačů, jako jsou včely a motýli -, polních ptáků i obojživelníků. Tato krize biologické rozmanitosti nás přímo ohrožuje, protože například na opylovačích závisí produkce potravin a stabilita zemědělství.

Dokument mlčí o ochraně národních parků. Naopak přejímá z programu Motoristů návrh na omezení bezzásahovosti v lesích. To může v praxi znamenat zásahy a kácení v nejcennějších částech národních parků, které jsou založeny na samovolném vývoji přírody. Vágně formulovaná „ochrana nejcennějších území“ pak dává budoucímu ministrovi životního prostředí prostor k personálním zásahům ve správách národních parků, což může vést k oslabení jejich ochrany. Ochrana divoké přírody přitom přitahuje návštěvníky a přináší stabilní příjmy místním obcím.

Programové prohlášení také kopíruje plán Motoristů na zrušení stávající ochrany půdy před erozí. Namísto jejího oslabování by bylo v zájmu lidí i přírody vyhlášku spíše posílit, aby lépe chránila úrodnou půdu a obce před záplavami bahna při přívalových deštích, které následně znečišťuje zdroje pitné vody. Česko přitom každoročně přichází o desítky milionů tun ornice; podle analýz Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy je více než 60 % zemědělské půdy potenciálně ohroženo vodní erozí a více než 30 % větrnou erozí. Škody z eroze jsou vyčíslovány každoročně v řádu miliard Kč. Smysluplným řešením by byla podpora mezí, alejí a pestré krajiny, nikoli rušení ochranných opatření.

Přestože se Česká republika dlouhodobě potýká s miliardovými škodami na lesích a polích způsobenými přemnoženou zvěří, programové prohlášení zcela opomíjí potřebu změn v mysliveckém zákoně. Potřebná novela by měla stanovit plány lovu dle škod na lesních porostech a polích, aby se krajina dostala do rovnováhy.

“Vládní programové prohlášení přináší riziko pro nejcennější oázy přírody v naší zemi, ale i pro půdu a běžnou krajinu jako takovou, která pro lidi zajišťuje řadu funkcí. Omezování ochrany divoké přírody může snížit její atraktivitu pro návštěvníky a tím i přínosy pro místní obce. Zcela opomenuto zůstává také téma přemnožené zvěře, která způsobuje miliardové škody na mladých porostech a ztěžuje obnovu zdravých lesů,” říká Jan Skalík z programu Krajina Hnutí DUHA.

Nesplněné sliby levné a čisté energie

Vládní prohlášení nezaručuje pokračování programů Nová zelená úsporám ani Kotlíkové dotace, které pomáhají statisícům domácností ušetřit za energie, snižovat jejich spotřebu a zlepšovat ovzduší a zvyšovat energetickou soběstačnost. Motoristé sice neprosadili zastavení rozvoje obnovitelných zdrojů a programové prohlášení jejich rozvoj naopak slibuje, chybí však jasná podpora komunitní energetiky, která by umožnila obcím a domácnostem mít z energetické transformace přímý prospěch a naopak uvádí vágní formulace o „zvyšování nákladů“. Současně počítá s dlouhodobým udržením uhelných elektráren a tvrdí, že uhlí má mít své místo v energetickém mixu i do budoucna. Pro občany by to znamenalo vyšší účty za elektřinu.

Vláda zároveň plánuje masivní rozvoj jaderné energetiky, který si vyžádá veřejnou podporu v řádu stovek miliard korun nad rámec již schválených výdajů na Dukovany. Počítá také s podporou zatím neexistujících modulárních reaktorů, což dále zatíží státní rozpočet a v budoucnu může zdražit elektřinu.

Pozitivní je záměr vlády snížit lidem účty za elektřinu přes poplatky za distribuci. Vedle dotování distribučních firem z Modernizačního fondu by se však vláda měla zaměřit především na kontrolu efektivity jejich hospodaření a hlavně na to, aby se síť využívala efektivněji a připojování nových zdrojů a spotřebitelů se zrychlilo a zjednodušilo. Vláda by tak mohla ušetřit koncovým odběratelům a veřejným rozpočtům až 226 mld. Kč

“Programové prohlášení vlády uvádí do nejistoty rodiny, které plánují zateplení nebo výměnu kotle. Umožňuje Motoristům na MŽP hodit do koše slib, který dal Andrej Babiš voličům, když pokračování programů Nové zelená úsporám a Kotlíkové dotace uvedl v programu svého hnutí. Pokud vláda chce

opravdu pomoci lidem s cenami energií, tak zajistí stabilní financování a rozšíří podporu i na nízkopříjmové domácnosti v nájemním bydlení. Pro dostupné ceny elektřiny je nutné stavět obnovitelné zdroje, což vláda slíbila. Vicepremiér Havlíček musí tento slib naplnit navzdory odporu koaličních partnerů k modernizaci energetiky,” říká Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA.

“Programové prohlášení nové vlády bohužel mlží kolem postoje k uhlí a uhelným elektrárnám. Na jedné straně se tváří, že pouze zákonnými podpůrnými mechanismy udrží některé uhelné elektrárny, dokud nebude k dispozici dostatek dalších stabilních zdrojů energie. Na druhé straně však chce prosadit stabilní energetický mix, ve kterém bude mít své místo uhlí. Vláda by měla jasně říct, zda směřuje ke konci využívání uhlí v Česku anebo zda chce naopak dlouhodobě zakonzervovat přítomnost uhlí v našem energetickém mixu a zdražit tím lidem elektřinu,” říká vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR Jaroslav Bican.

Podpora spaloven místo oběhového hospodářství

V oblasti odpadů vláda prosazuje výstavbu nových spaloven, což povede k nadbytečné kapacitě a ohrozí cíle pro třídění i recyklaci. Prioritou by mělo být zachování materiálů v oběhu, čemuž může pomoci zavedení zálohování PET lahví a plechovek – nástroje, které se osvědčily ve většině zemí EU.

“Spalovny již dávno nejsou považovány za udržitelný způsob nakládání s odpady. I přes moderní technologie zůstávají zdrojem znečištění životního prostředí a díky značnému podílu plastového odpadu také významným zdrojem skleníkových plynů, a tudíž špinavé energie. Nutnost nepřetržitého přísunu odpadu tak jde proti zásadě snižovat množství komunálního odpadu. Místo finanční podpory výstavby nových spaloven by se vláda měla soustředit na rozvoj oběhového hospodářství,” říká Nikola Jelínek z Arniky

<https://zelenykruh.cz/programove-prohlaseni-vlady-ohrozuje-prirodu-i-kvalitu-zivota-lidi-zeleny-kruh-upozornuje-na-jeho-zasadni-problemy>